

Event Participatie – 19 oktober 2018

Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek
PARTICIPATIEF ONTWERPEND ONDERZOEK ALS INSTRUMENT

LIESL VANAUTGAERDEN

Projectmanager Directie Gebiedsontwikkeling
DEPARTEMENT OMGEVING

onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek
PARTICIPATIEF ONTWERPEND ONDERZOEK ALS INSTRUMENT

Wie? Waarom?

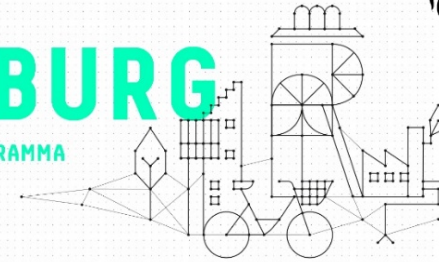
T.OP LIMBURG

TERRITORIAAL ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

Vlaanderen
is ruimte

RUIMTE
VOOR
GROEI

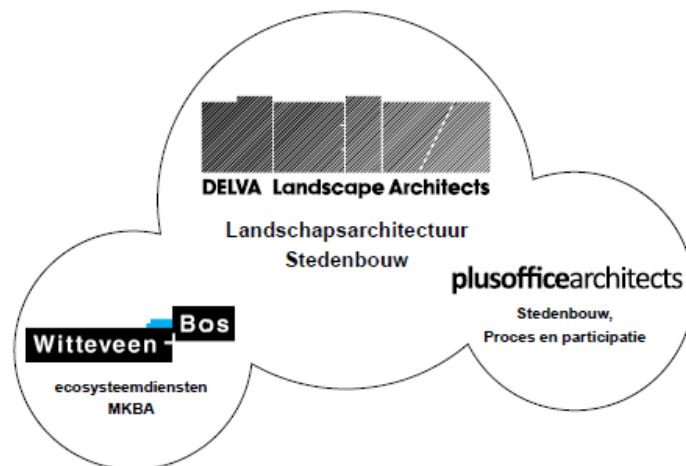
Initiatiefnemer

T.OP Limburg – Departement Omgeving

(Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Limburg)

Opdrachthouder

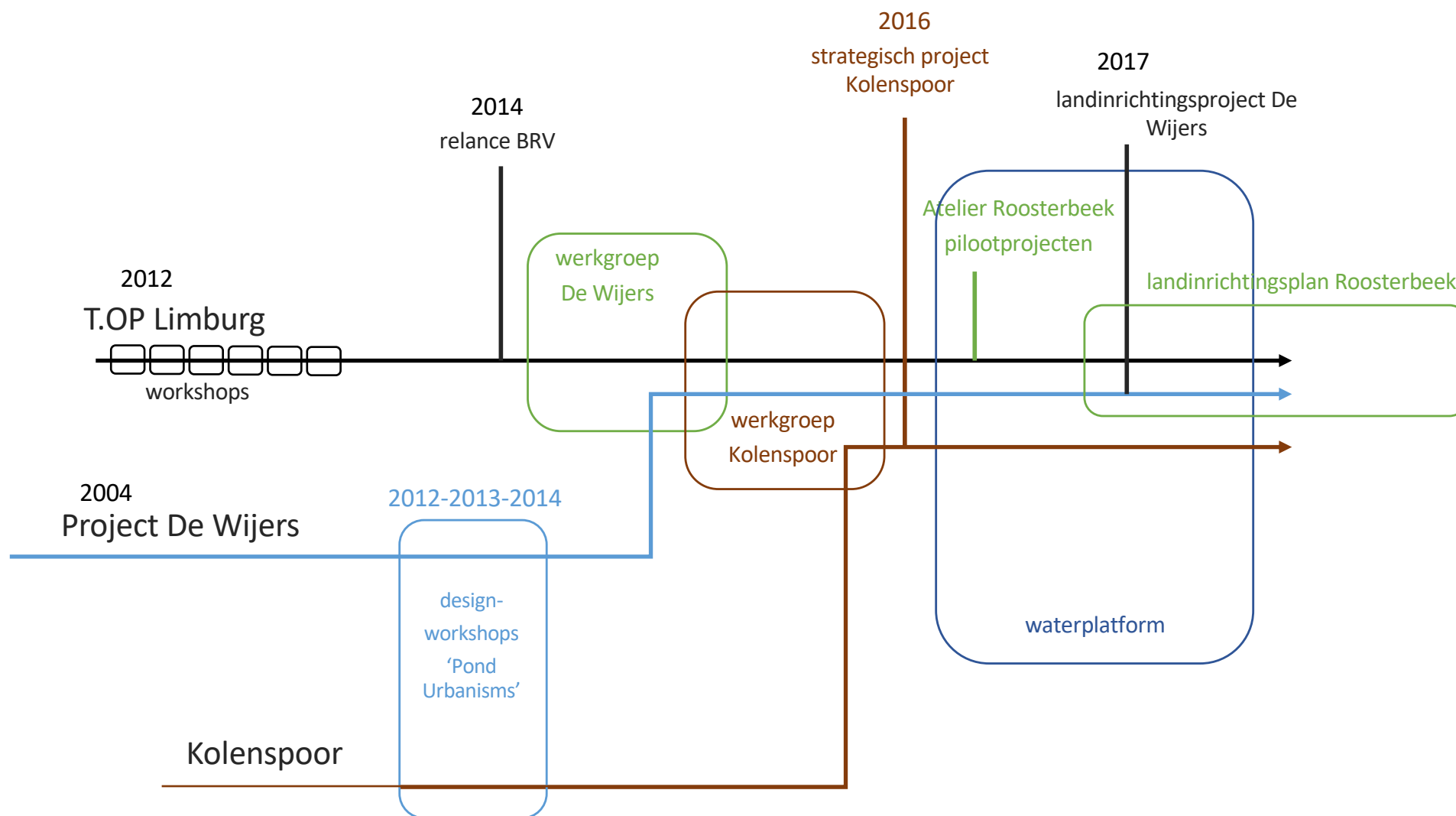
DELVA Landscape Architects (Amsterdam/Antwerpen) i.s.m. plusofficearchitects (Brussel)
en Witteveen+Bos (Brussel/Antwerpen)

Gemeente Zonhoven

zondermeer
zonhoven

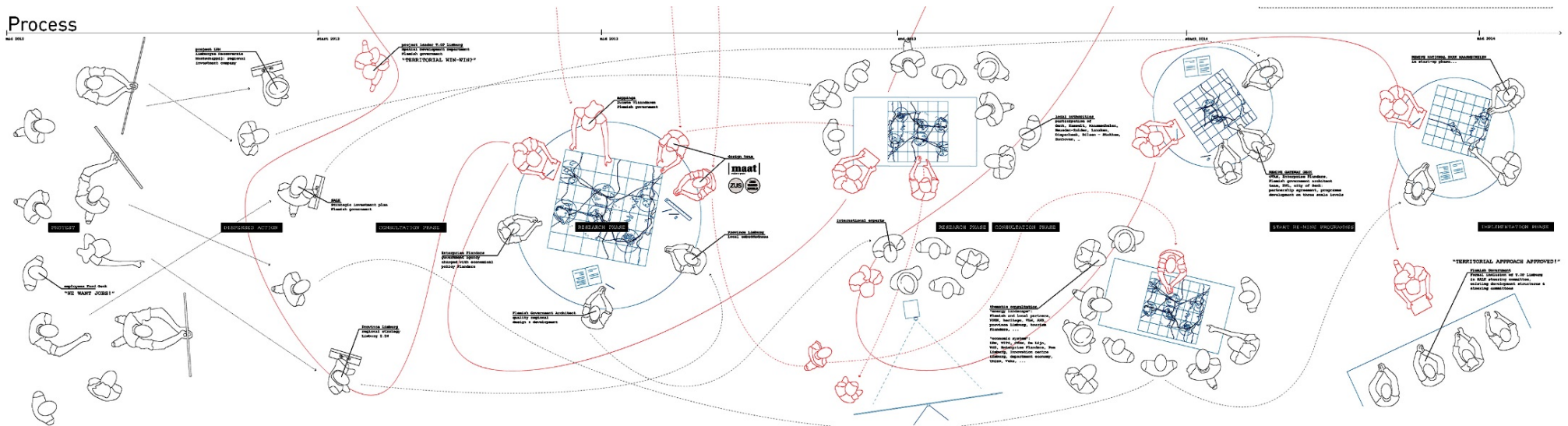
Tijdspad: sporen van participatief ingestelde trajecten

Territoriaal ontwikkelingsprogramma Limburg

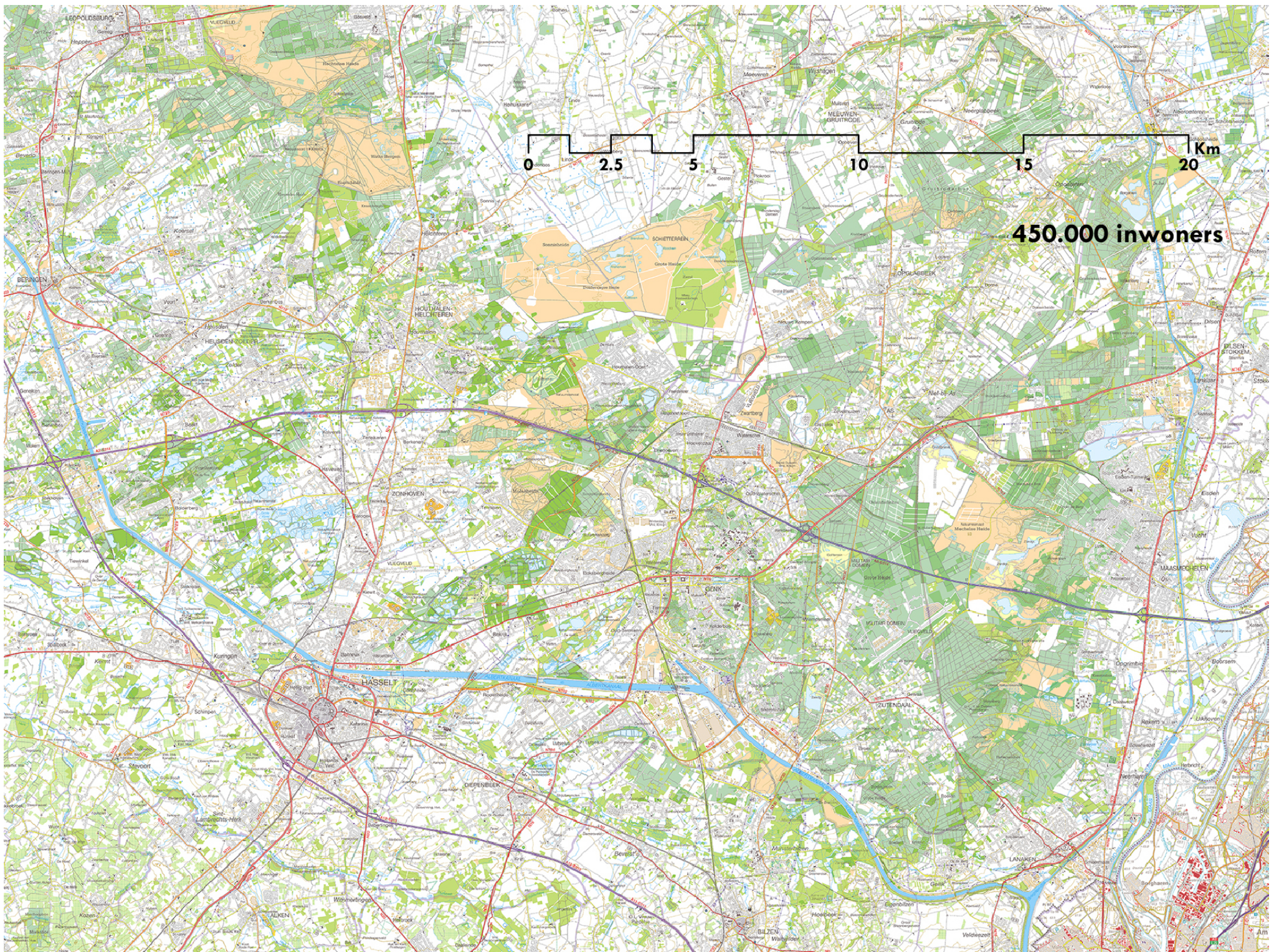
T.OP Limburg

participatieve agendasetting: samenwerken aan “een gebiedswerking rond gedeelde prioriteiten”,
een selectie van een aantal grote, verbindende uitdagingen die van belang zijn
voor de verschillende Vlaamse en lokale partners

450.000 inwoners

RE-MINE

lokaal ontwikkelingspotentieel

1

RE-MINE Poort Limburg
Duurzame transitie naar een circulaire maakindustrie

2

RE-MINE Park Limburg

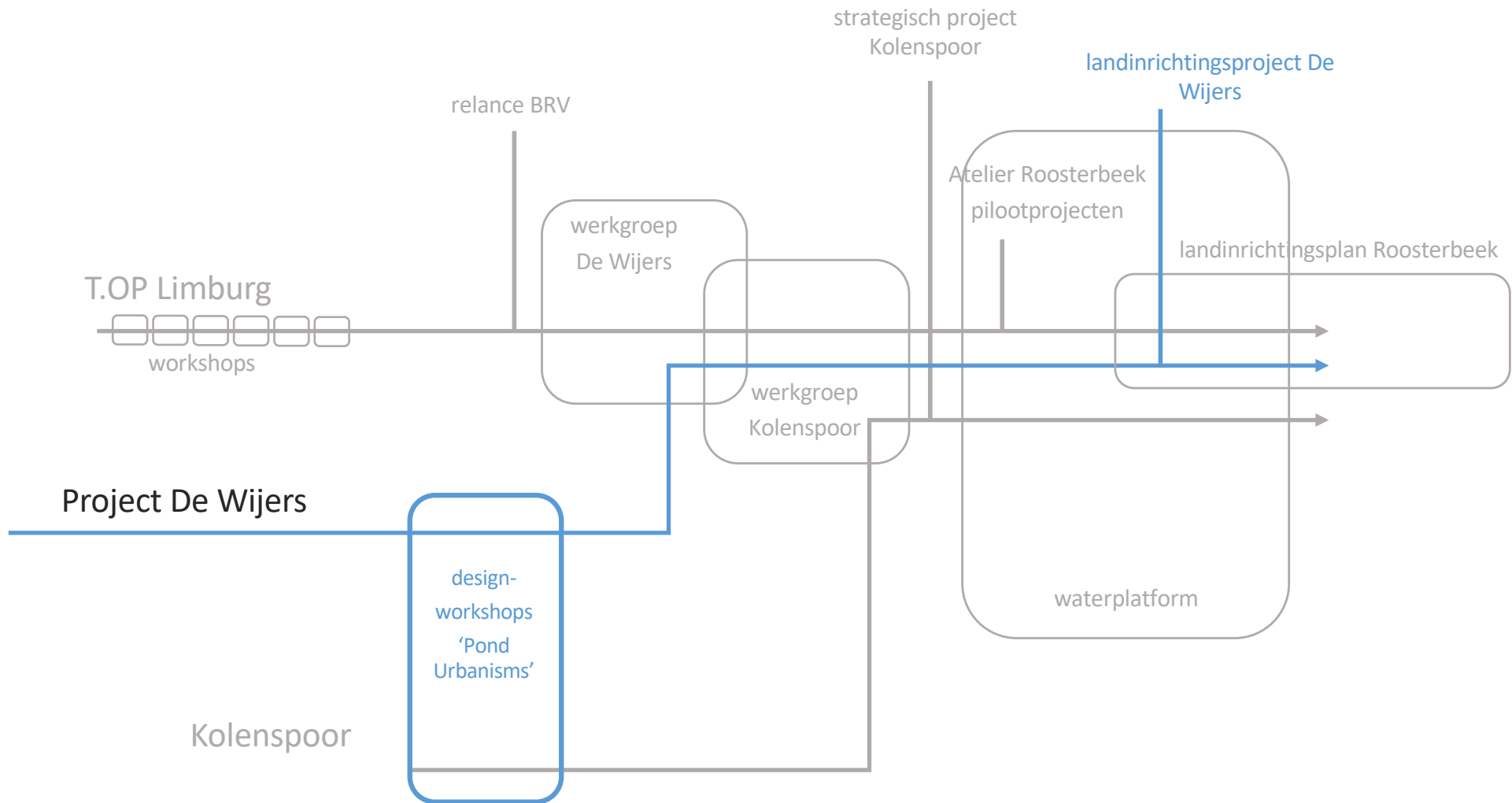
win-win natuurontwikkeling, recreatie en toerisme

Ondersteuning van de vrijetijdseconomie door de bestaande landschappelijke troeven te verbinden en verder te ontwikkelen in een regionaal belevingsroutenetwerk

3

RE-MINE Stad Limburg
Gezonde verstedelijking

Tijdpad: sporen en relaties

De Wijers

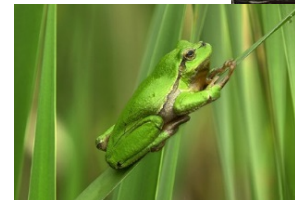
Land van 1001 vijvers

- *17 partners*
- *uitgebreid samenwerkingsverband*
- *participatieve deeltrajecten*
(zoals 'gebiedsvisieontwikkeling via het
ecosysteemdienstenconcept voor De Wijers')

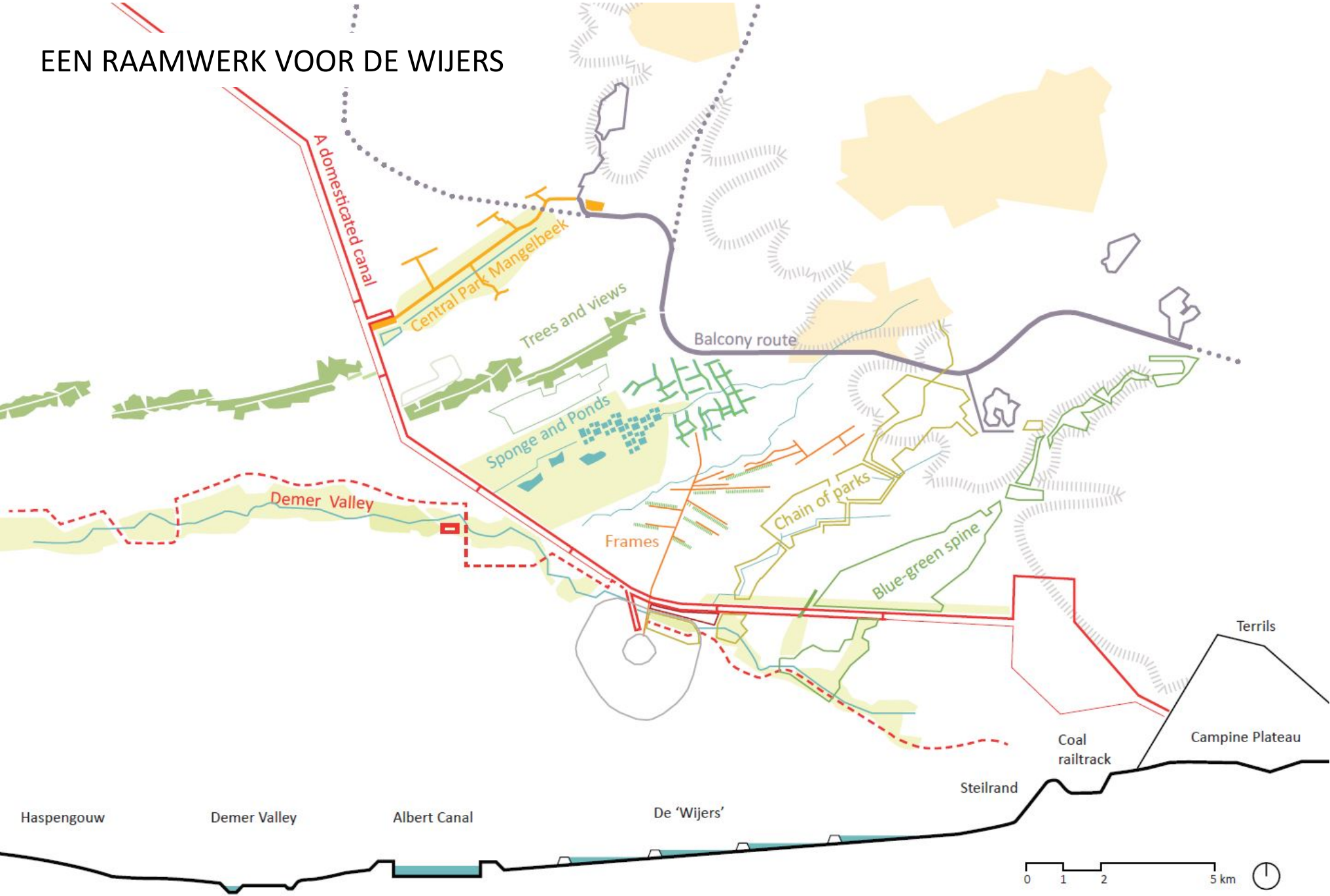

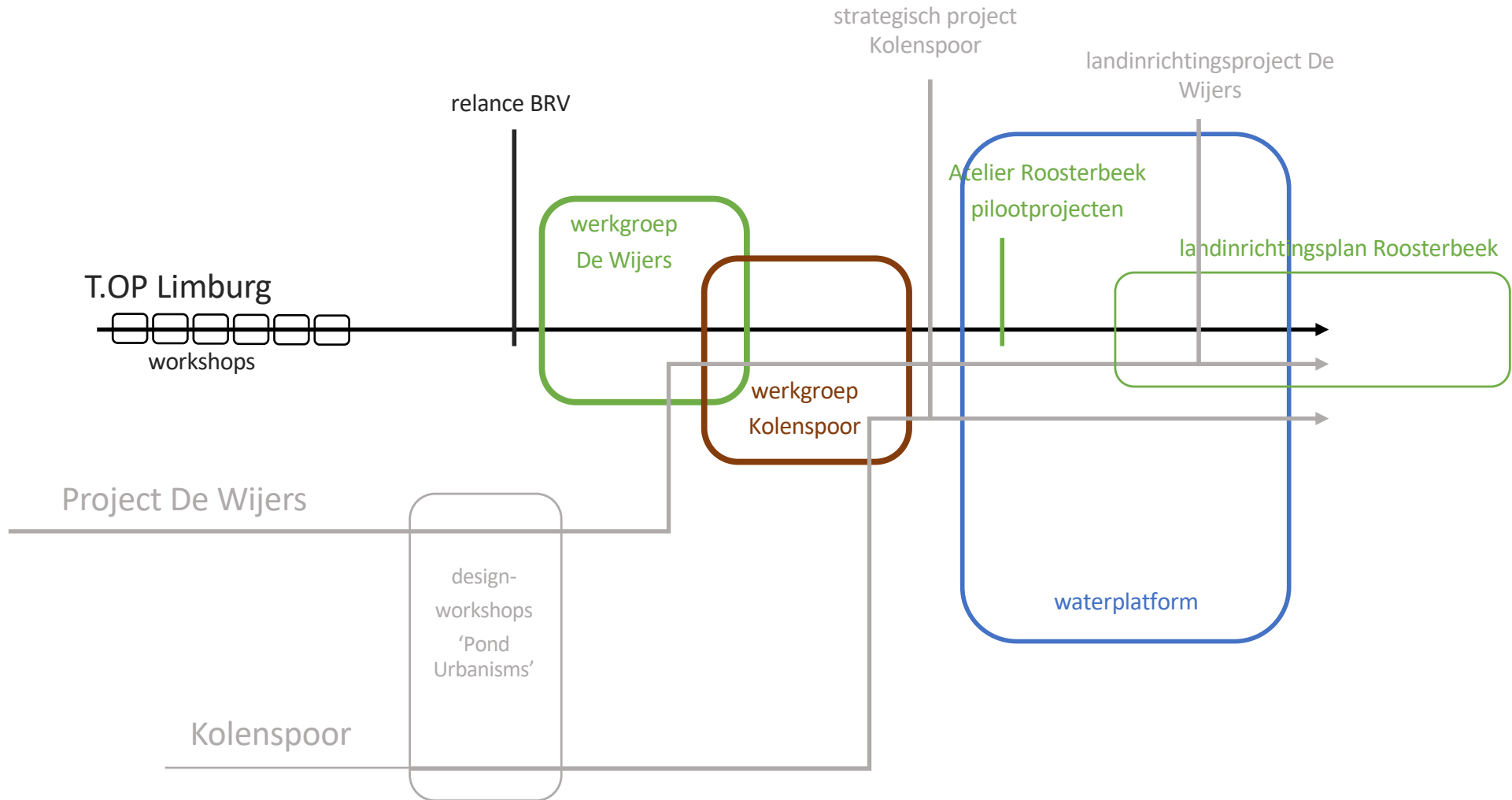
- Strategisch Open Ruimte Project De Wijers: ontwerpend onderzoek in drie reeksen designworkshops
- Vier uitdagingen:
 1. het verleden begrijpen als basis
 2. het blauwgroene netwerk versterken
 3. schaarse ruimte slim benutten
 4. evolueren naar een duurzame en welvarende regio

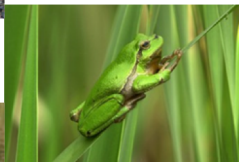
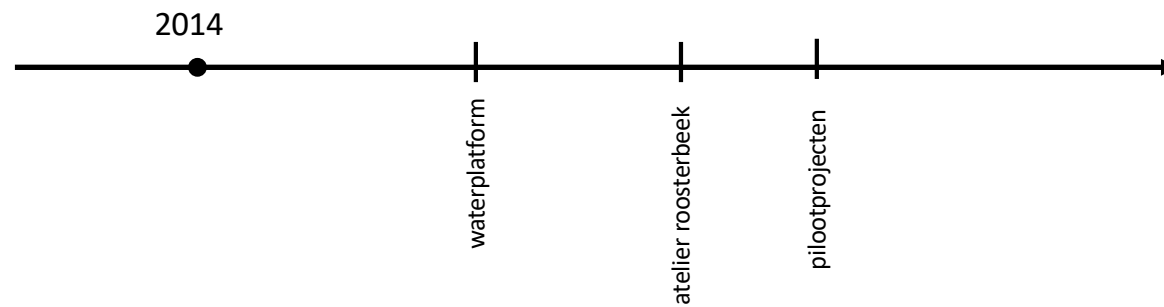
EEN RAAMWERK VOOR DE WIJERS

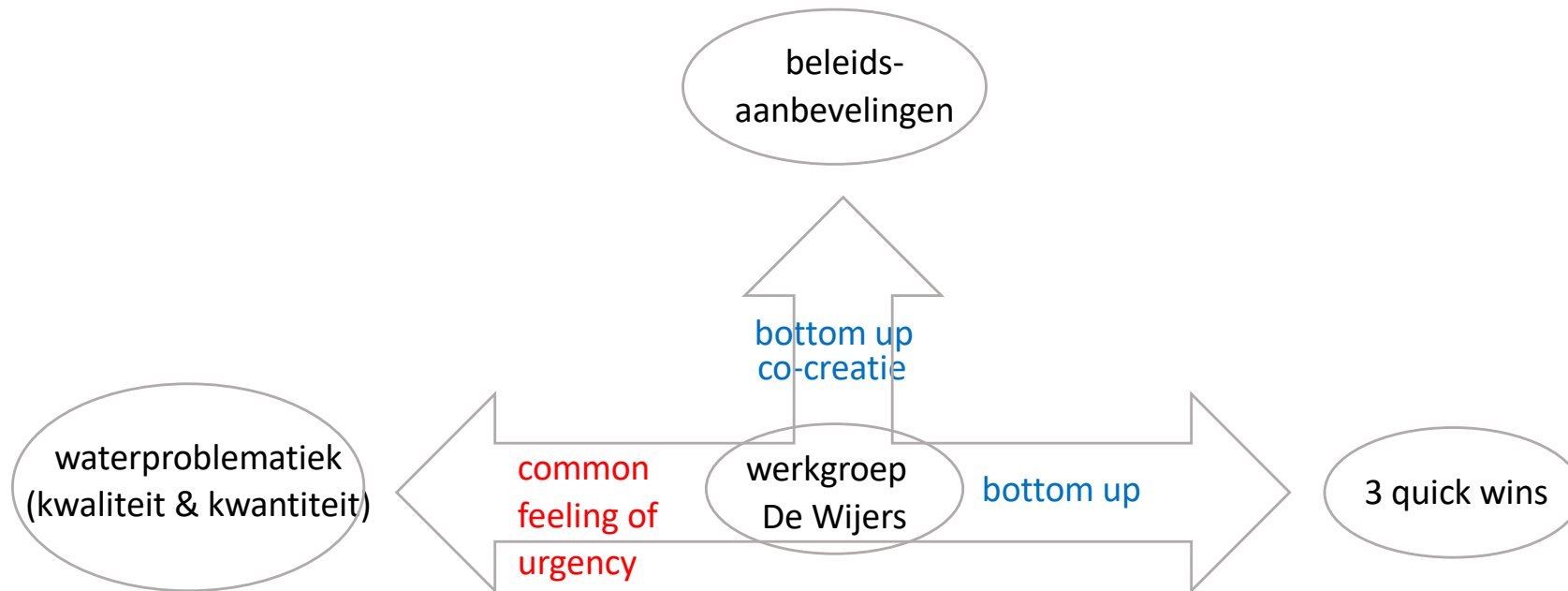

Tijdpad: sporen & relaties

relance
Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
werkgroep De Wijers

!!!

1. optimalisatie waterkwaliteit en kwantiteit via uitbouw waterplatform
2. optimalisatie landgebruik, ontsnippering natuur- en landbouwgebruik
3. verhogen De Wijers beleving: toeristisch fietsroutenetwerk (Zonhoven)

“challenges”

we just can not resist...

verbeteren van waterkwaliteit en –kwantiteit in De Wijers

cruciaal voor gebruikers en bewoners

complexiteit van een versnipperde waterproblematiek

verschillende beleidsniveaus en sectoren – verschillende bevoegdheidsaspecten

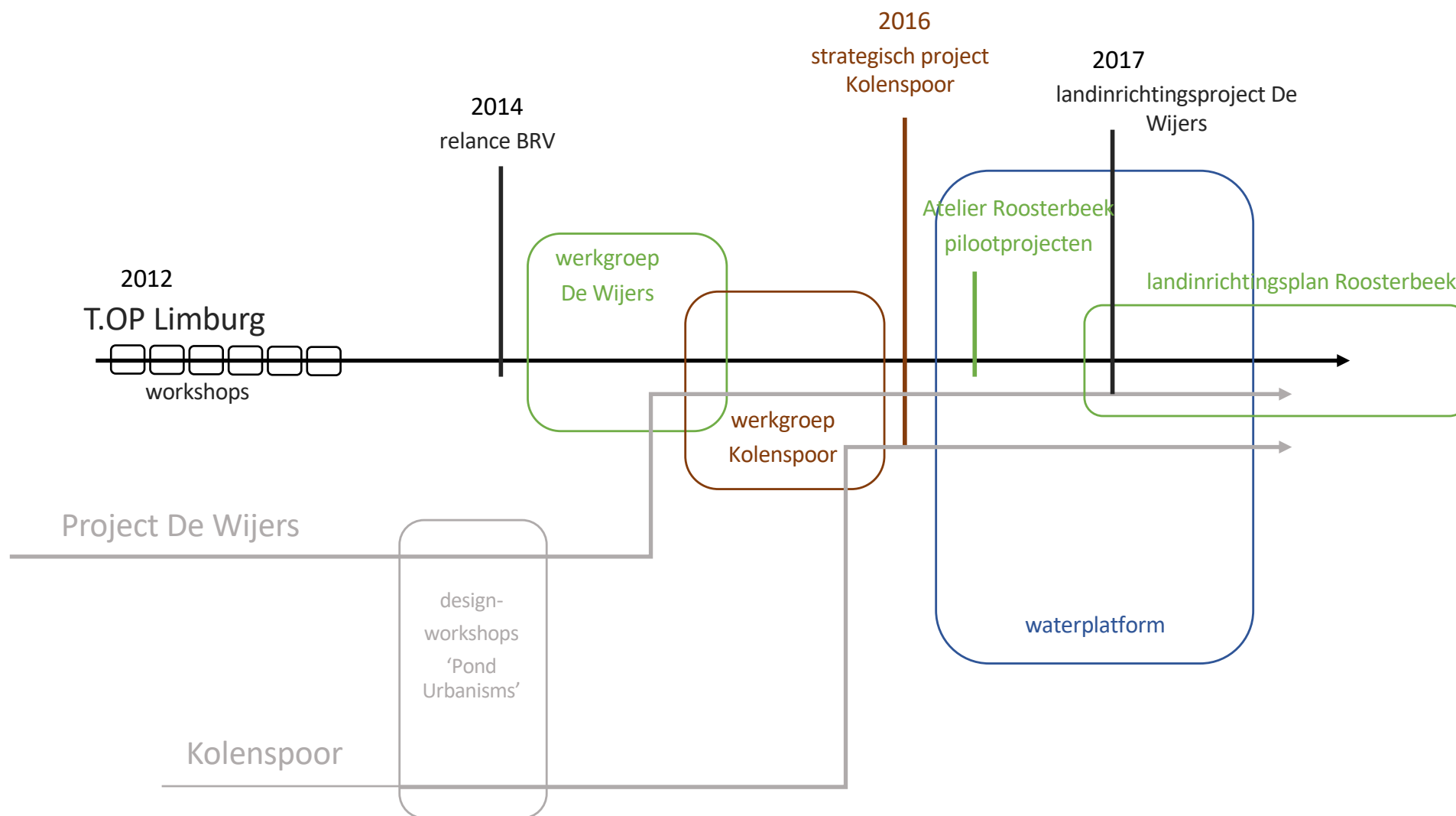
nieuwe beleidsprincipes BRV testen op het terrein

naar een realisatiegericht beleid

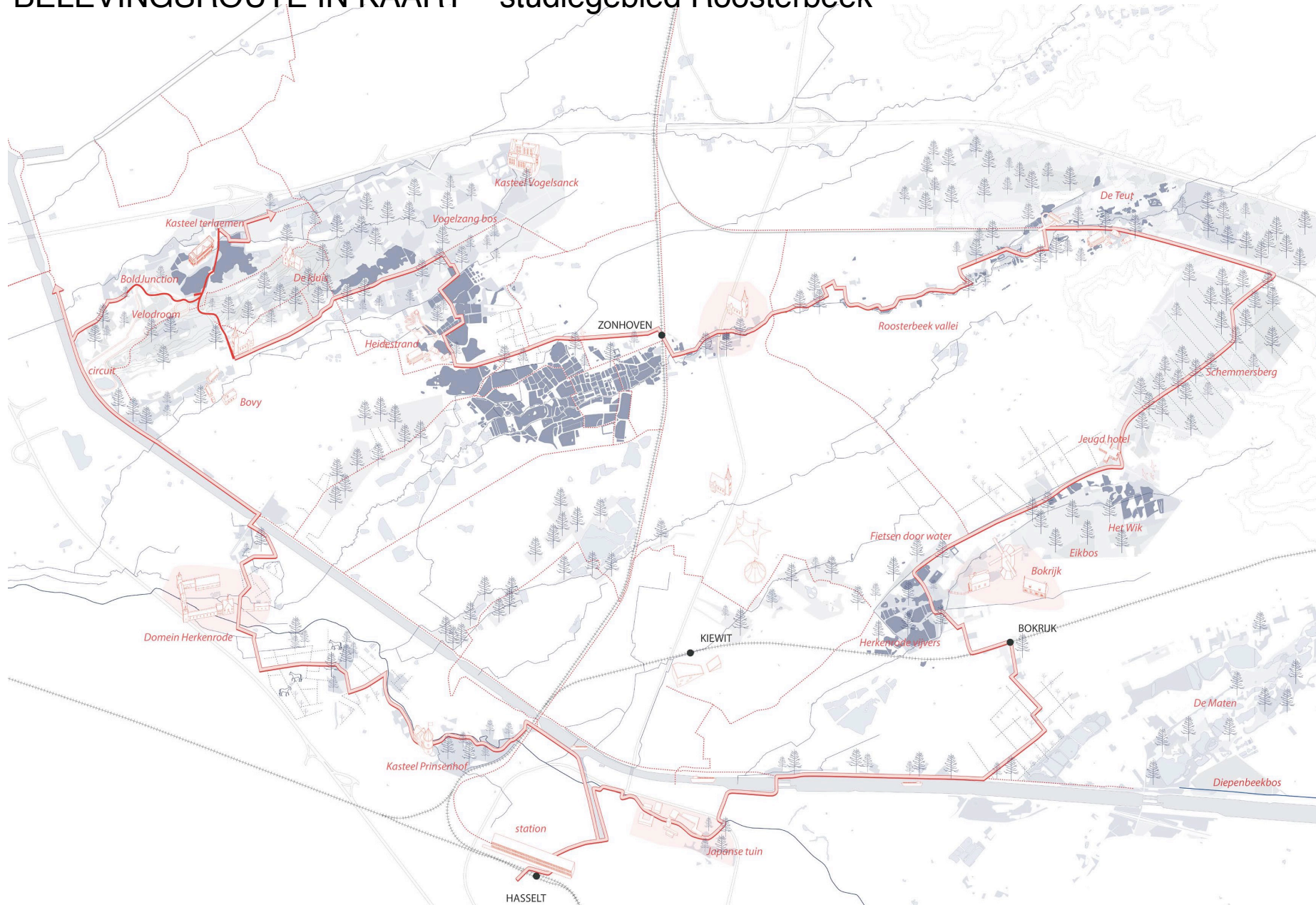
transitie van het landschap

verweving van functies - verhogen beleving - klimaatadaptief ontwerpen - blauwgroene dooradering -
participatief ontwerpend onderzoek als tool

Tijdpad: sporen & relaties

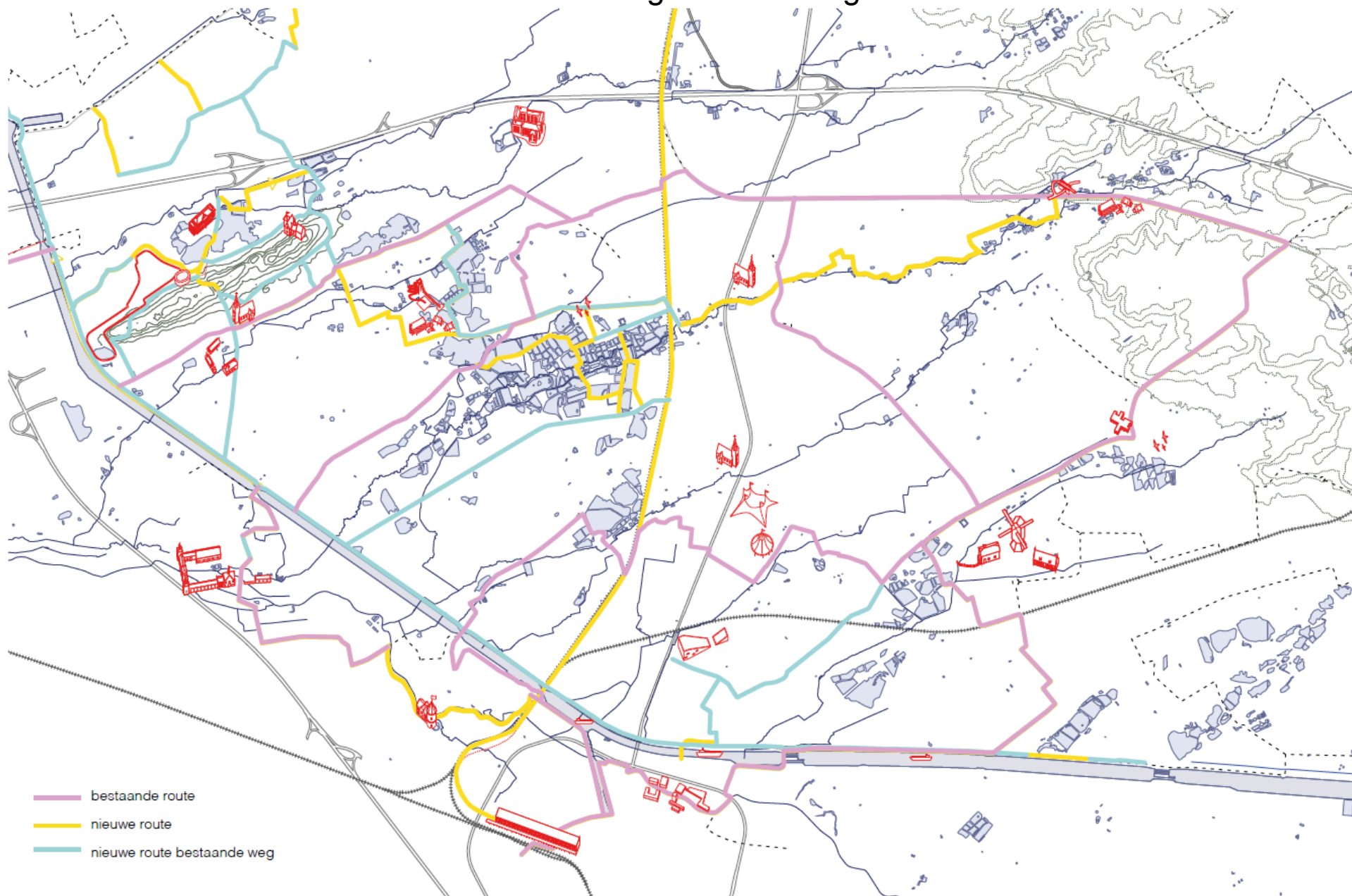

BELEVINGSROUTE IN KAART – studiegebied Roosterbeek

Regionaal geïntegreerd perspectief: verbinden van het beste van de landschappelijke troeven met het beste van het fietsnetwerk, multifunctionele verblijfpoorten, beleavingsroutes

BELEVINGSROUTE IN KAART – verbindingen en missing links

onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek
PARTICIPATIEF ONTWERPEND ONDERZOEK ALS INSTRUMENT

Wat?

AMBITIE & GEDEELDE DOELSTELLINGEN

betekenis en potentie van de Roosterbeek als recreatieve, groenblauwe ader
doorheen De Wijers in beeld brengen

beleving van het landschap

identiteit van De Wijers versterken

optimalisatie van waterkwaliteit en waterkwantiteit

denkkader principe ecosysteemdiensten

via interactief ontwerpend onderzoek
naar duurzame ingrepen op het terrein
die de meest batenrijke, gebiedseigen ecosysteemdiensten versterken

pilootprojecten
actieprogramma's
realisatie!

Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

Afsluitende stuurgroep - 17 oktober 2018

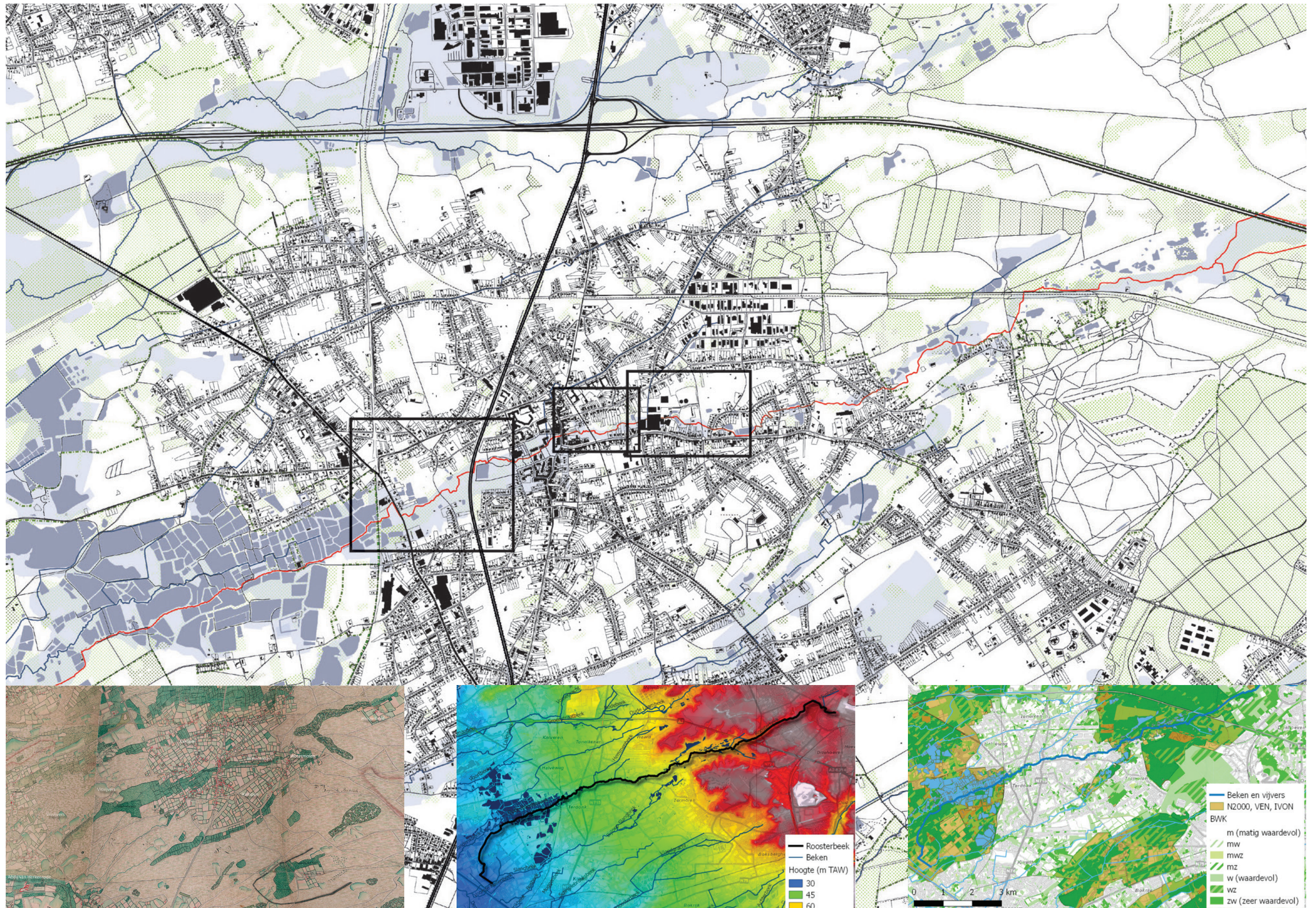
plusofficearchitects

Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

Gevoerde proces

1. Analyse van de beekvallei in haar omgeving

2. Bepalen meest batenrijke ecosysteemdiensten (expertsessies)

Intern (opdrachthouders)

- Kennis bundelen
- Uitzetten van onderzoeksmethodiek en tijdspad
- Synthese van de gegevens
- Stakeholderanalyse en voorafgaand interview van de experts

Extern (op uitnodiging – selectie van experts en gebiedskenners)

- Terreinkennis verzamelen
- Detecteren van gebiedseigen ecosysteemdiensten (kaartenspel en doorschuifstelsel)
- Selectie van meest batenrijke ecosysteemdiensten

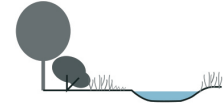
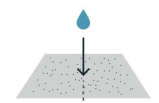
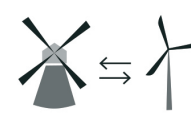
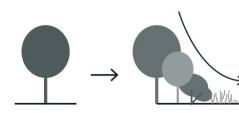
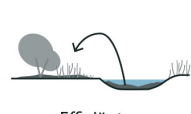

2. Bepalen meest batenrijke ecosysteemdiensten

3 Bepalende diensten

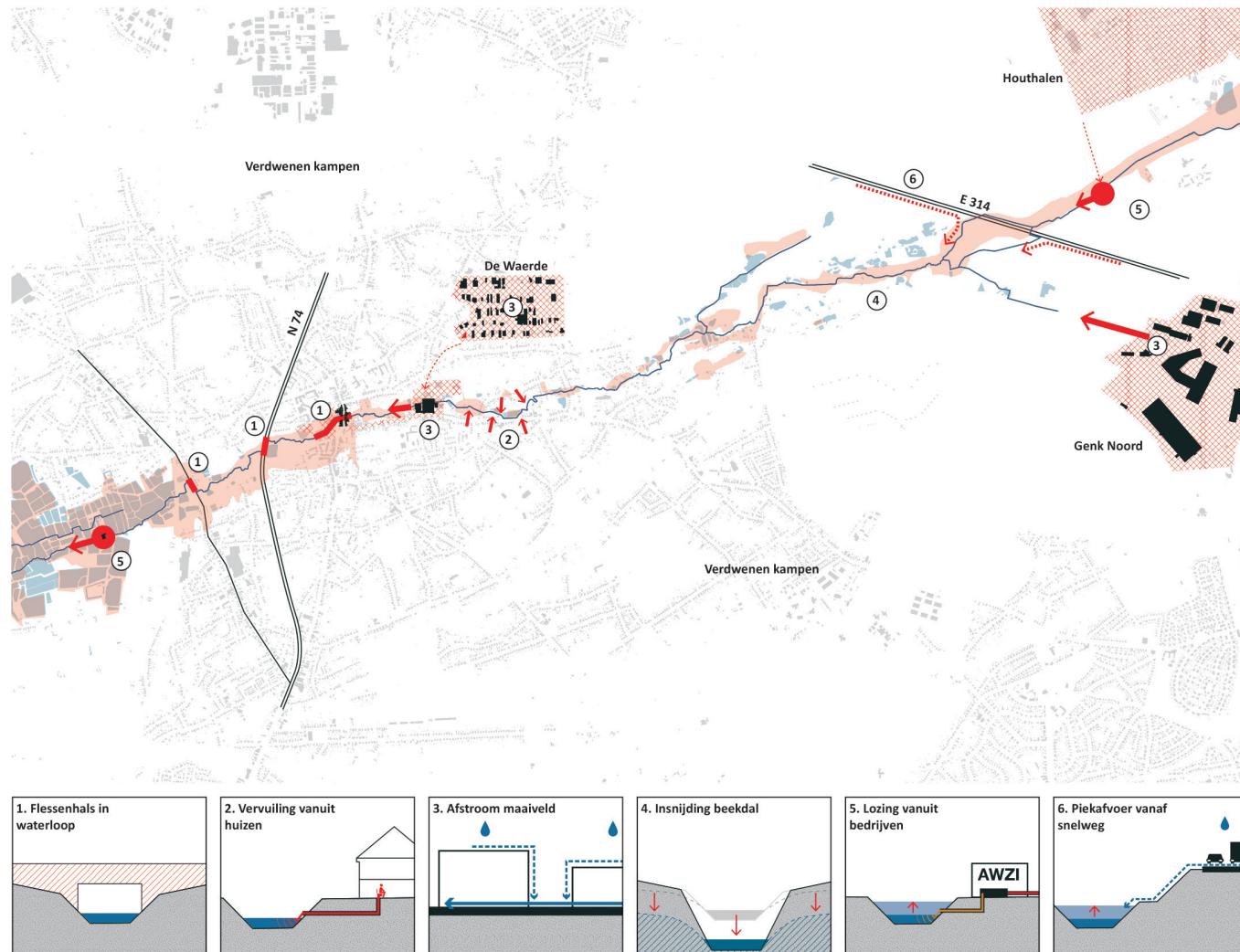
Ecosysteemdienst	Knelpunt/Kans	Maatregel	Baathouder/betrokkenen
1. Bescherming tegen wateroverlast - Ingebuiste beek als flessenhals - Grote piekafvoeren - Verhard oppervlak vermindert infiltratie - Erosie snelwegtalud - Bebouwing in overstromingsgebied		 Ruimte om te bufferen en vertragen	Zonhoven Limelco Bewoners Teut-Tenhaagdoorn Korenmolen
2. Groene recreatie - Gebrek aan (benutten van) recreatieve bestemmingen - Gebrek aan belevingsnatuur nabij het centrum - Gebrek aan recreatieve verbinding tussen natuur ten oosten en westen van Zonhoven		 Bereikbaarheid natuur vanuit centrum	Bewoners Recreanten Scholieren/Forenzen Lokale ondernemers Natuurbeheerders
3. Woongenot Beek niet zichtbaar of beleefbaar		 Groen-blauwe woonomgeving	Bewoners Zonhoven

7 bijkomende/ondersteunende diensten

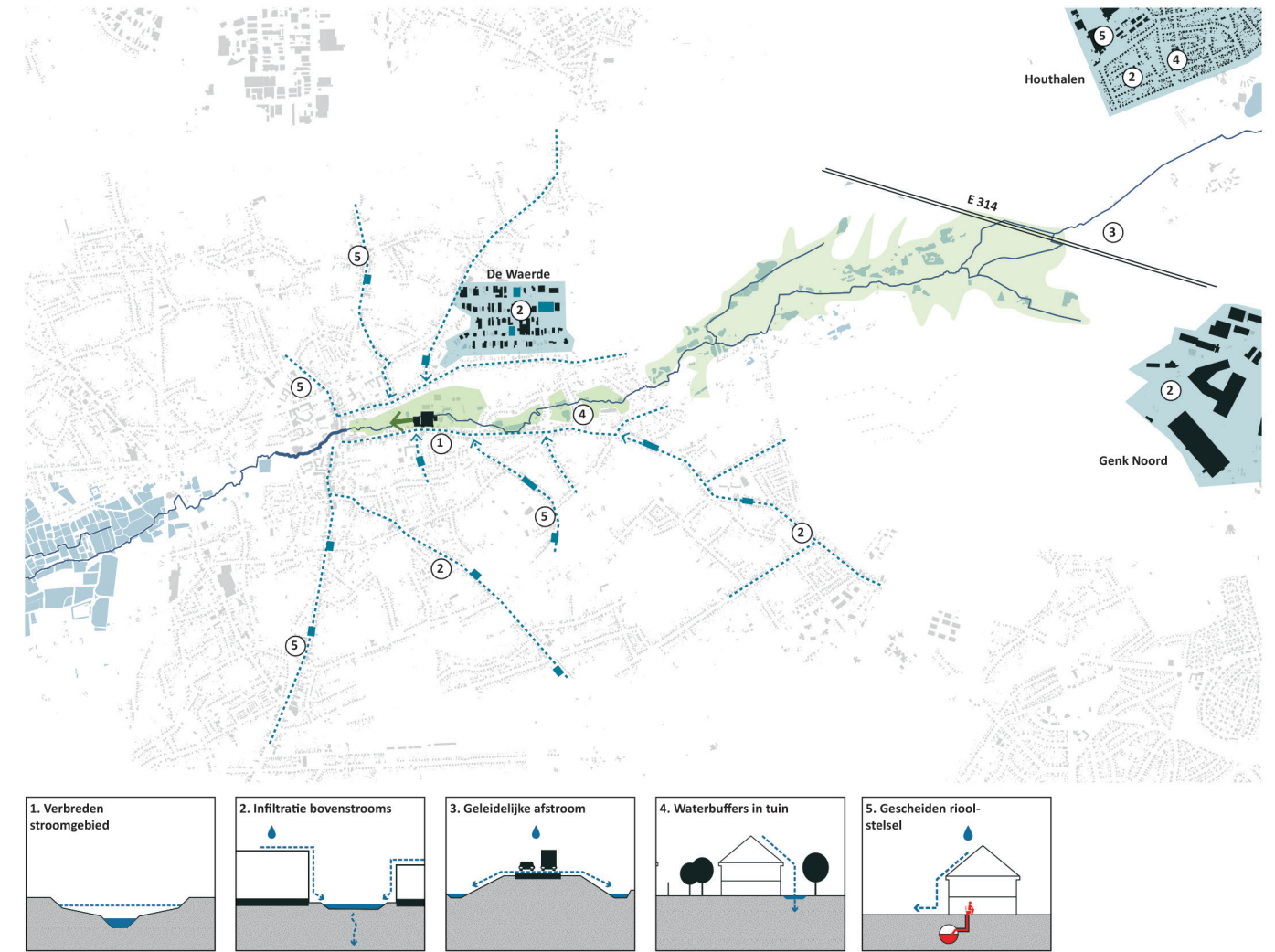
Ecosysteemdienst	Knelpunt/Kans	Maatregel	Baathouder/betrokkenen
4. Vererving - Hoge recreatiedruk - Slechte waterkwaliteit - Behoud unieke fauna en flora voor volgende generaties		 Versterken natuurlijke systeem dmv beheer en educatie	Volgende generaties ANB
5. Bescherming tegen verdroging - Droogschade van natuur - Verzakken veenkades - Lek raken van vijvers		 Infiltratie en berging capaciteit vergroten	Limelco ANB Teut-Tenhaagdoorn
6. Bescherming tegen klimaatverandering Weerschade door klimaatverandering		 Klimaatbewust beheer	Bewoners Bedrijven beide ook buiten het plangebied
7. Energie Energie uit fossiele bronnen		 Oude ideeën met nieuwe technieken	Bewoners Korenmolen
8. Plaagonderdrukking - Onoordeelkundig gebruik van pesticiden - Weinig variatie in natuurtypen		 Ecologisch beheer van gelaagde natuur	Tuineigenaren Volkstuinen Natuurbeheerder
9. Biomassa Reststromen uit natuurbeheer		 Groenafval als energiebron	Zonhoven Natuurbeheerder
10. Voedselrijk slib Nutriëntrijk slib uit visvijvers als grondstof		 Efficiënte	Tuineigenaren Volkstuinen Natuurbeheerder

3. Bepalen 3 meest kansrijke gebieden om deze baten te realiseren

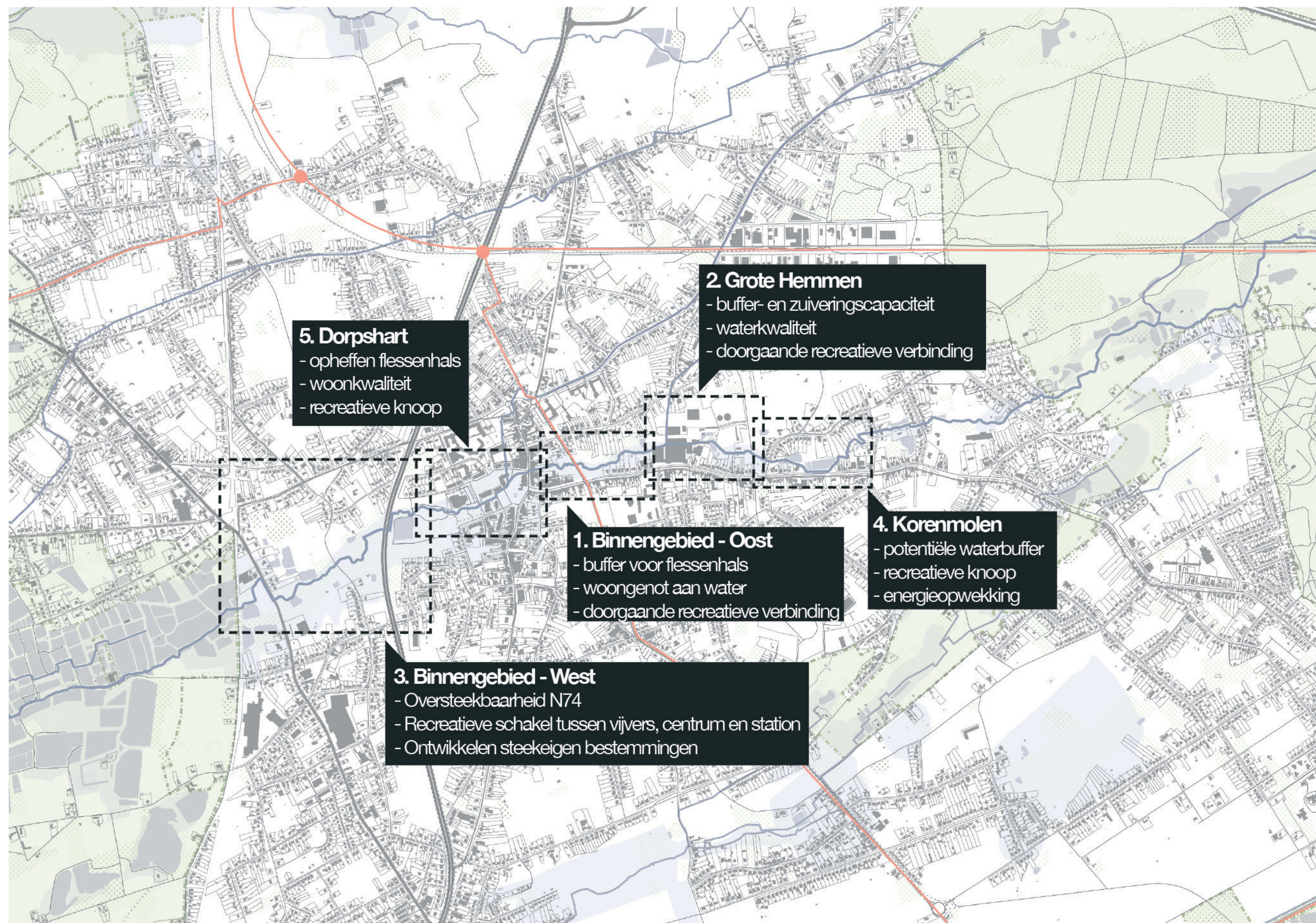
Knelpuntenkaart per ESD

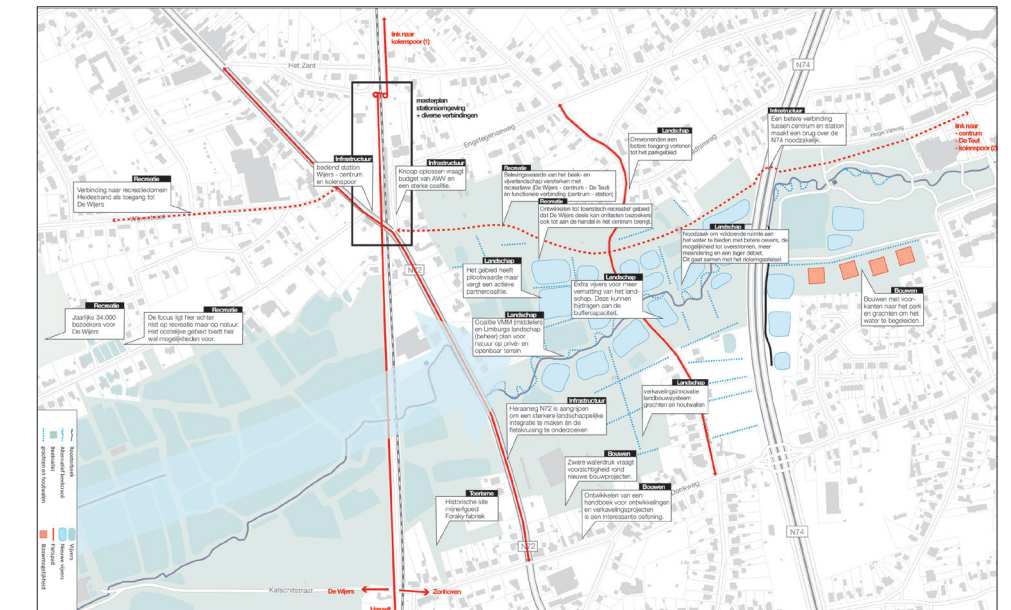
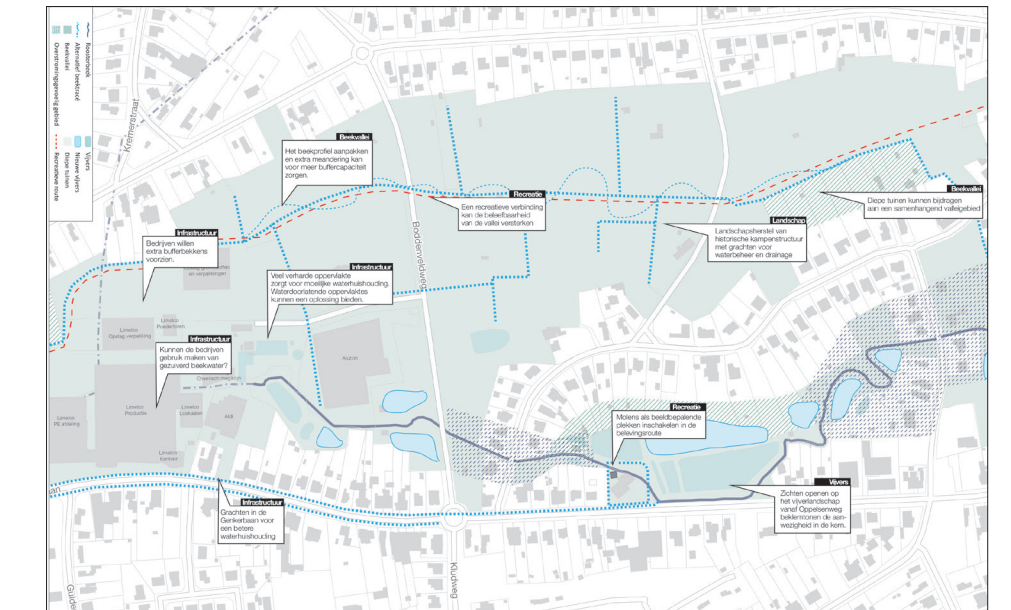
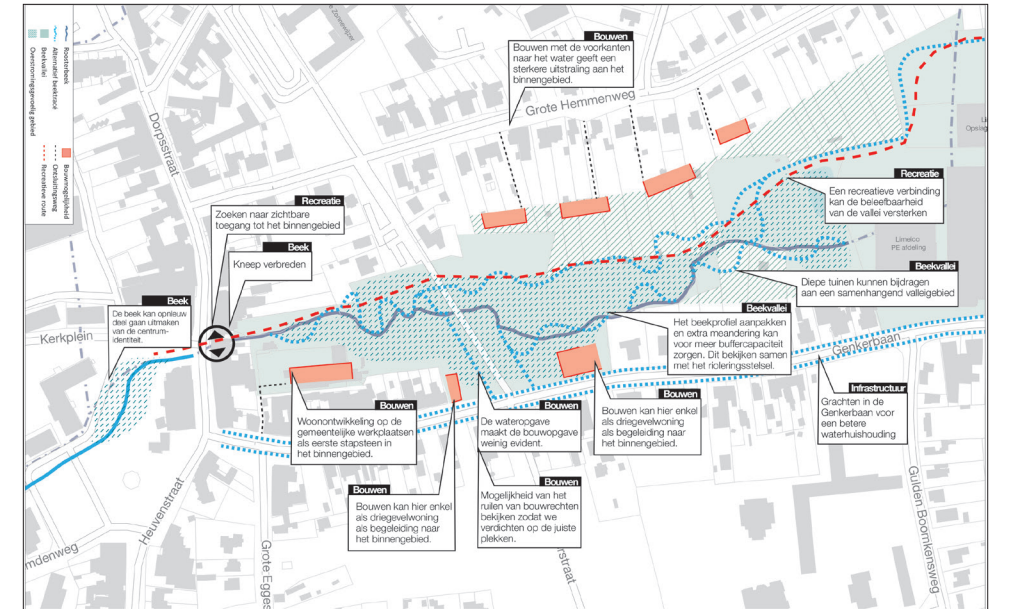
Kansenkaart per ESD

3. Bepalen 3 meest kansrijke gebieden om deze baten te realiseren

4. Aftoetsen maatschappelijke HAALBAARHEID (participatieve tekensessies)

Interactieve tekensessies

‘op maat’

- strategische grondeigenaren
- bedrijfseigenaren
- gemeentediensten en schepenen
- Vertegenwoordigers van de betrokken sectoren (Provincie Limburg en Vlaanderen)

doel

- zoeken naar haalbare ingrepen die de ecosysteemdiensten versterken

methodiek

- genodigden werden vooraf geïnformeerd en bevraagd
- opsplitsing volgens drie deelgebieden (focus)
- startmateriaal: projectie van basiskaarten (historische kaarten, watersysteem,...)
- openingszet discussie: programmakaarten met inventarisatie van knelpunten & kansen uit expertenworkshops
- interactief ontwerpend onderzoek met ‘live sketching’
- denkkader: selectie van ESD's

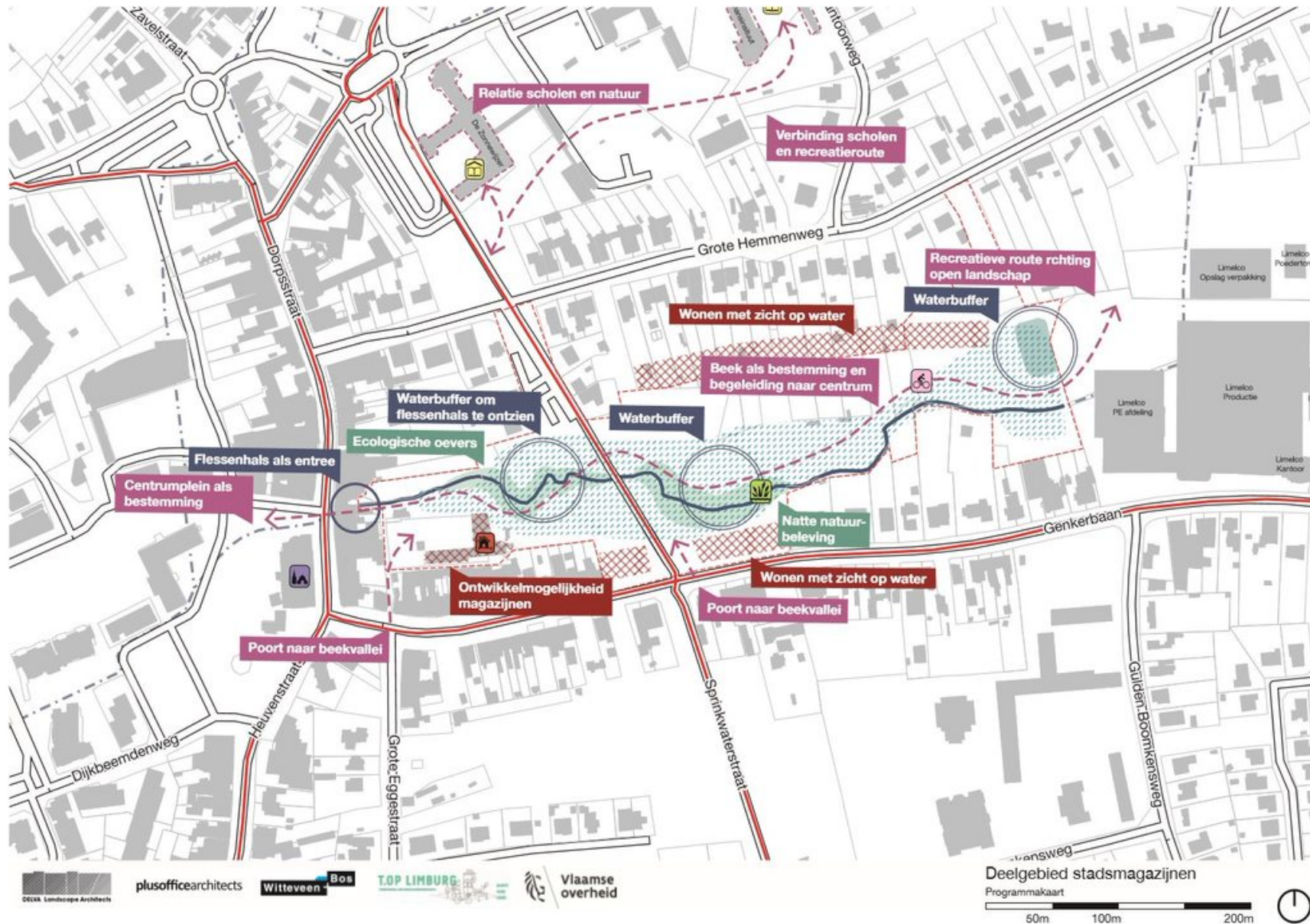
resultaat

- rijke opbrengst aan ideeën en gebiedskennis

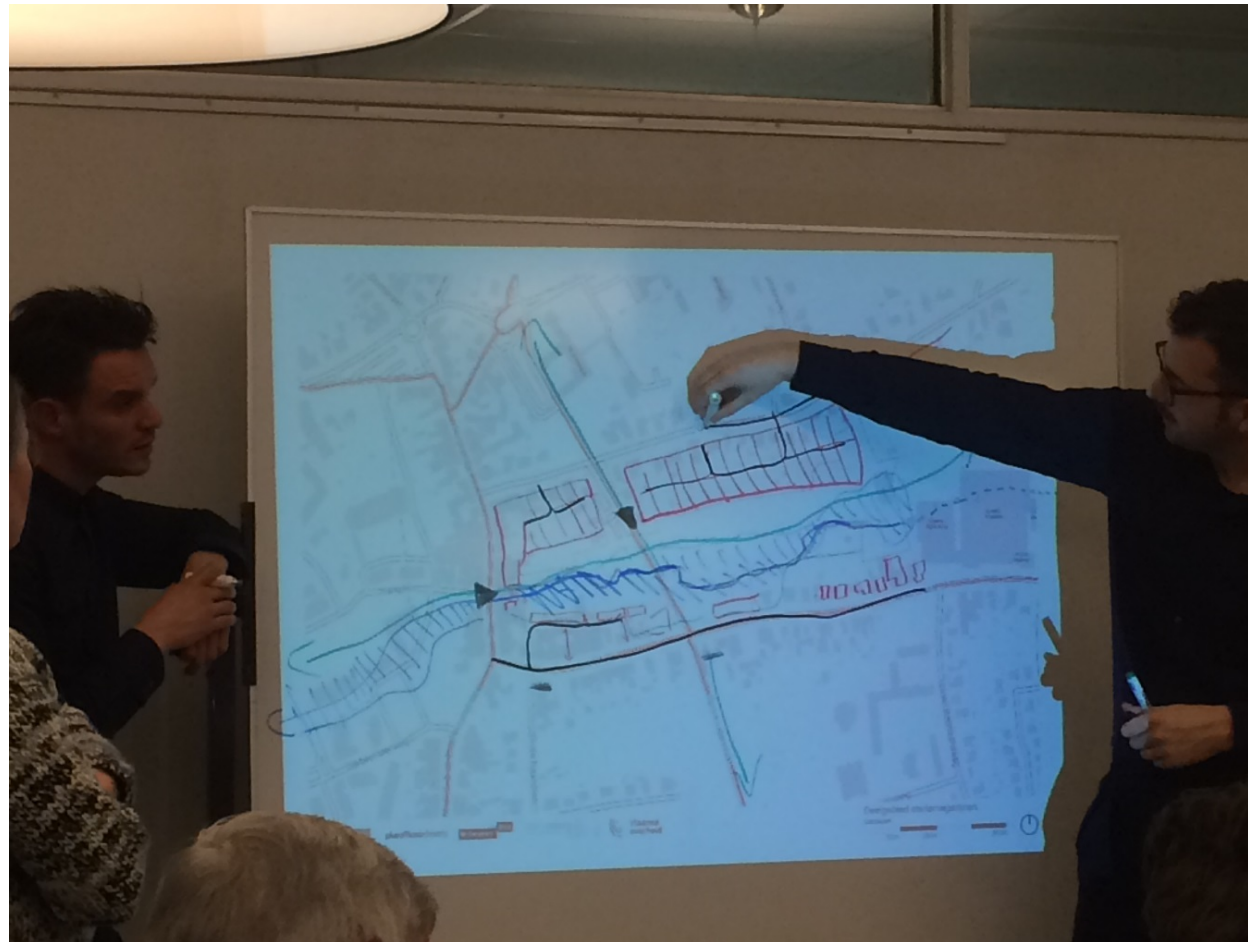
Startmateriaal voor interactieve tekensessies

programmakaart

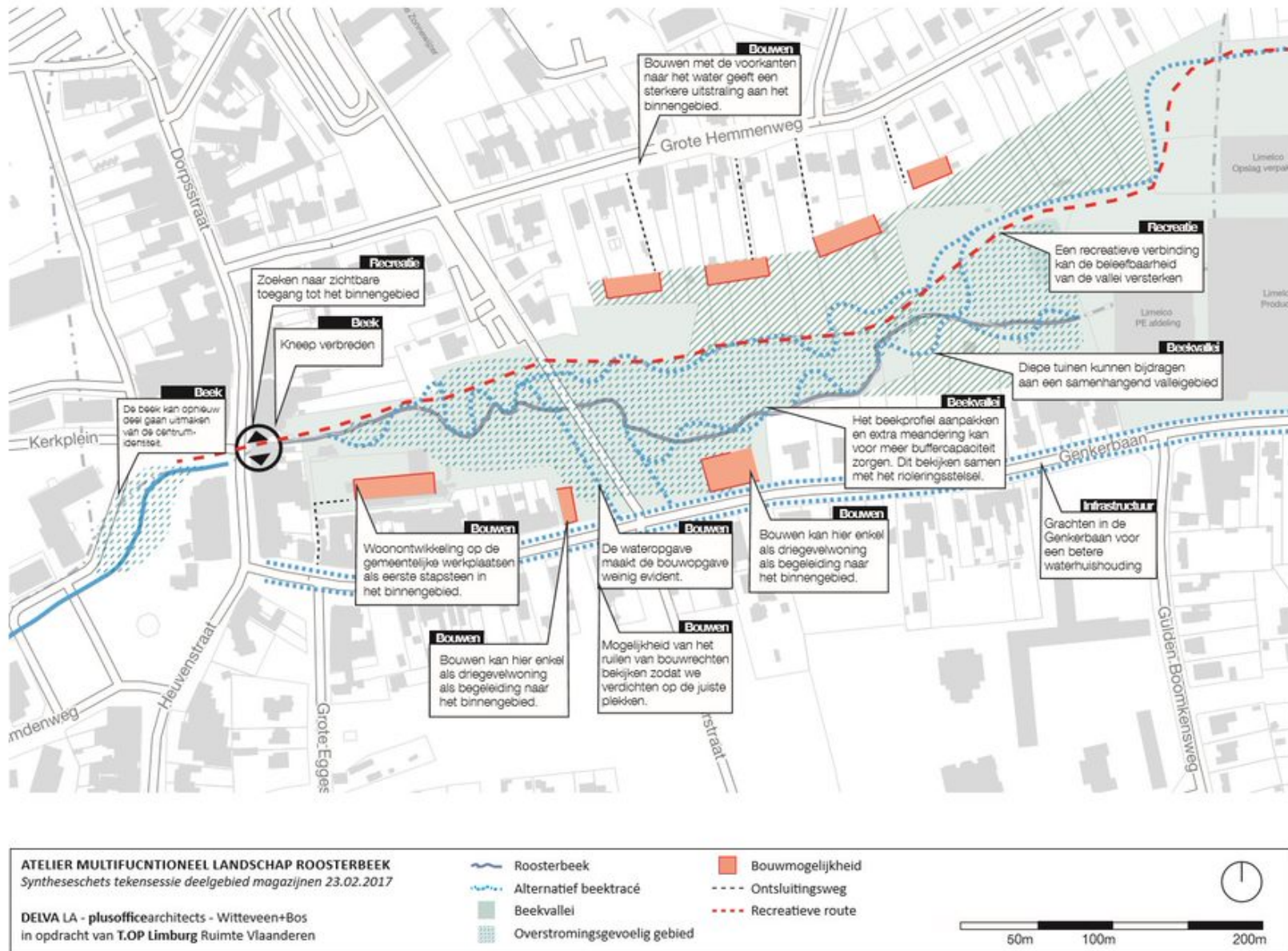

Tussenresultaat

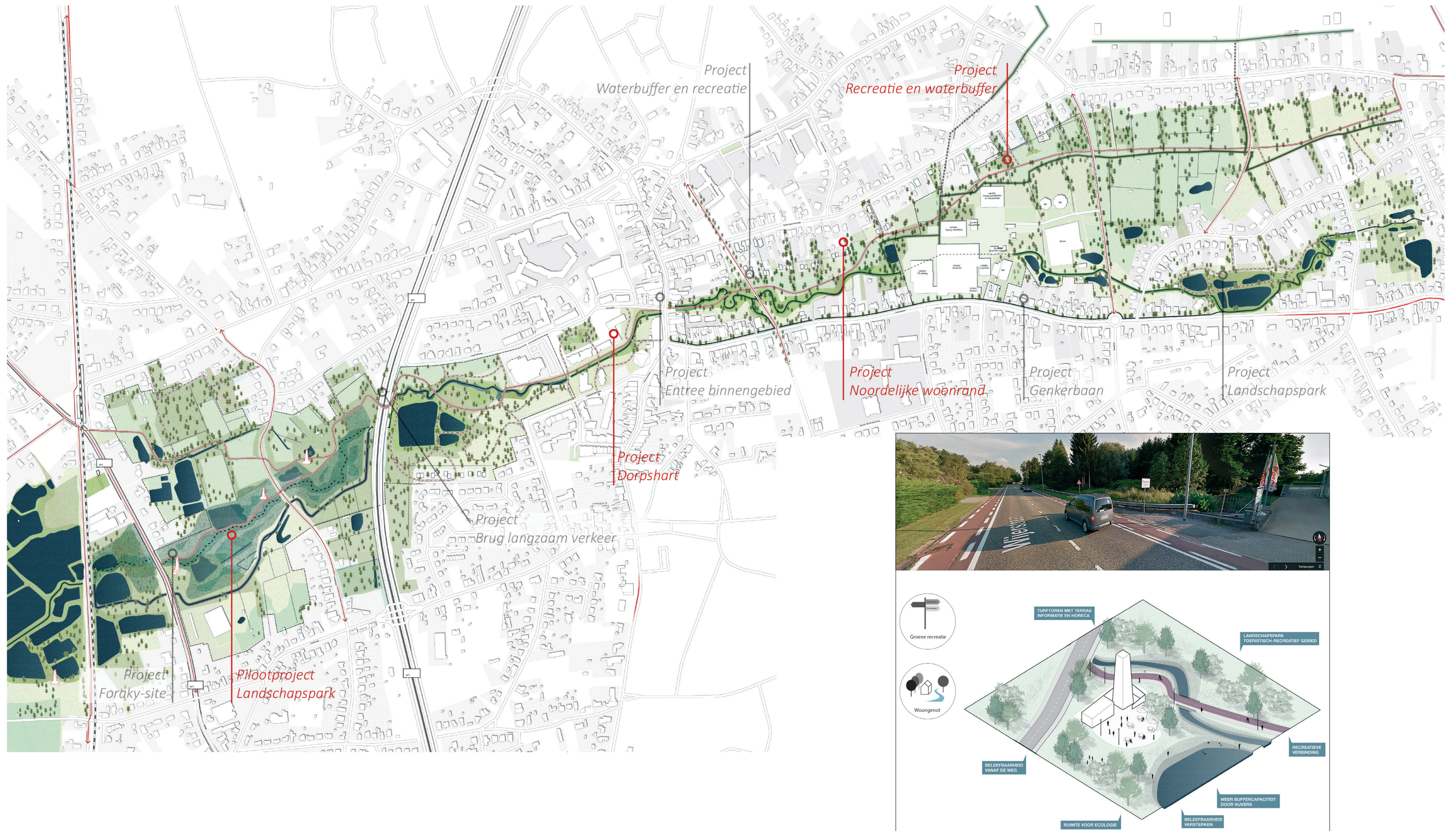
live sketching

Resultaat synthesesekaart (output tekensessies)

5. Aanzet actieprogramma voor 3 batenrijke en haalbare PILOOTPROJECTEN

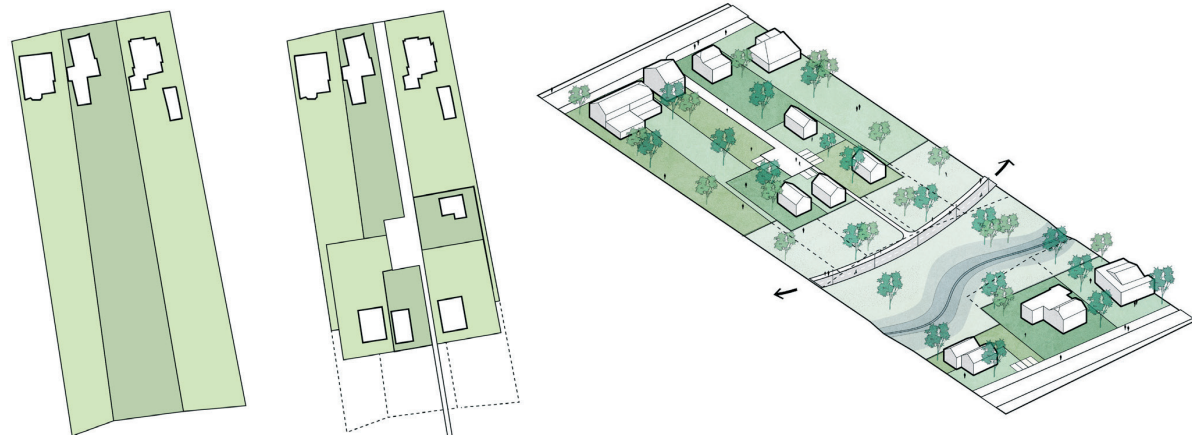

5. Aanzet actieprogramma voor 3 batenrijke en haalbare PILOOTPROJECTEN

Noordelijke woonrand

Optimaal scenario voor de Roosterbeekvallei waarbij de vallei in het binnengeeid over haar volledige lengte verbreed wordt door de toevoeging van private tuinen aan het openbaar domein in ruil voor bouwrechten.

Landschapspark

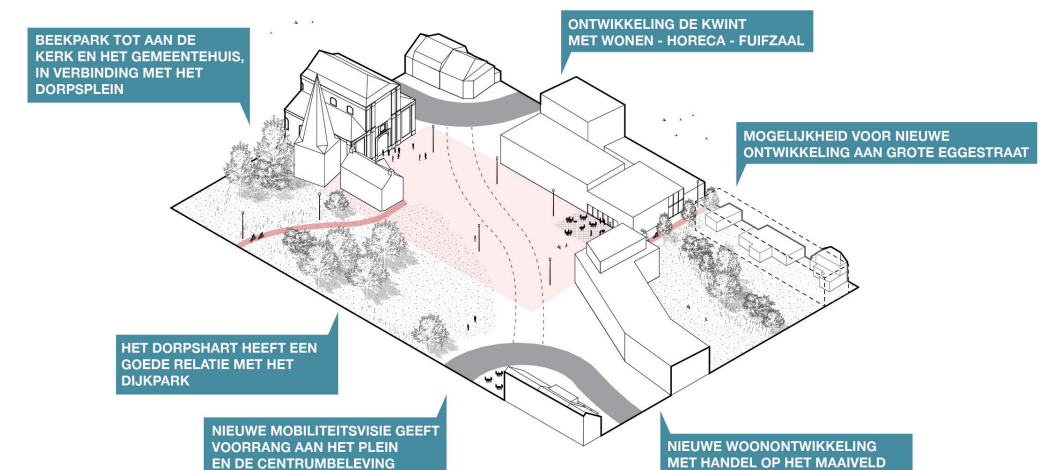
Foto: Luc Nagels

5. Aanzet actieprogramma voor 3 batenrijke en haalbare PILOOTPROJECTEN

Recreatie en waterbuffer

Dorpshart

Aanzet vervolgtraject

6. TALKSHOP noordelijke woonrand

Té vernieuwend? Té gewaagd??
Dit moet getoetst worden bij de betrokken eigenaars !!

Talkshop Noordelijke Woonrand op uitnodiging

- betrokken bewoners en grondeigenaren
- gemeente Zonhoven

doel

- polsen naar draagvlak bij eigenaren en lokaal bestuur voor vernieuwend projectidee

hoe?

- presentatie met toelichting van het projectidee gevolgd door een open rondetafelgesprek

resultaat

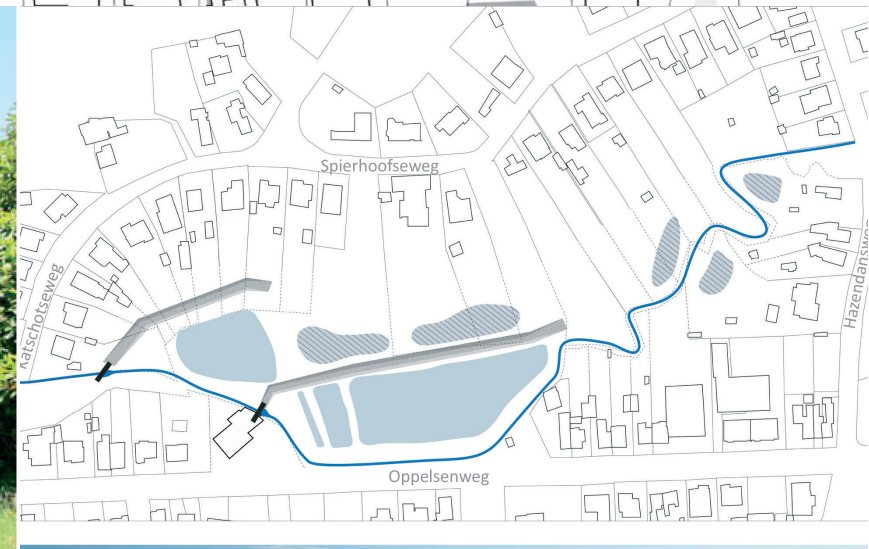
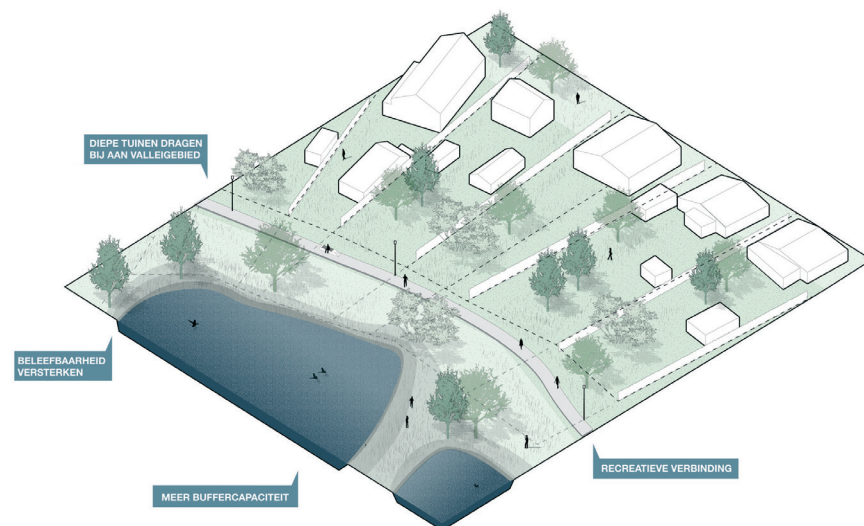
- positieve respons, veel gerichte vragen en zelfs 'voorzichtige interesse' voor het project!

conclusie

- "Gemeentebestuur, onderschat je inwoners niet!!"

7. Aanzet STARTNOTA omgeving Bookmolen

7. Aanzet STARTNOTA omgeving Bookmolen

BIJLAGE: GEDETAILLEERD OVERZICHT VAN KOSTEN EN BATEN

Tabel I.1 Kosten

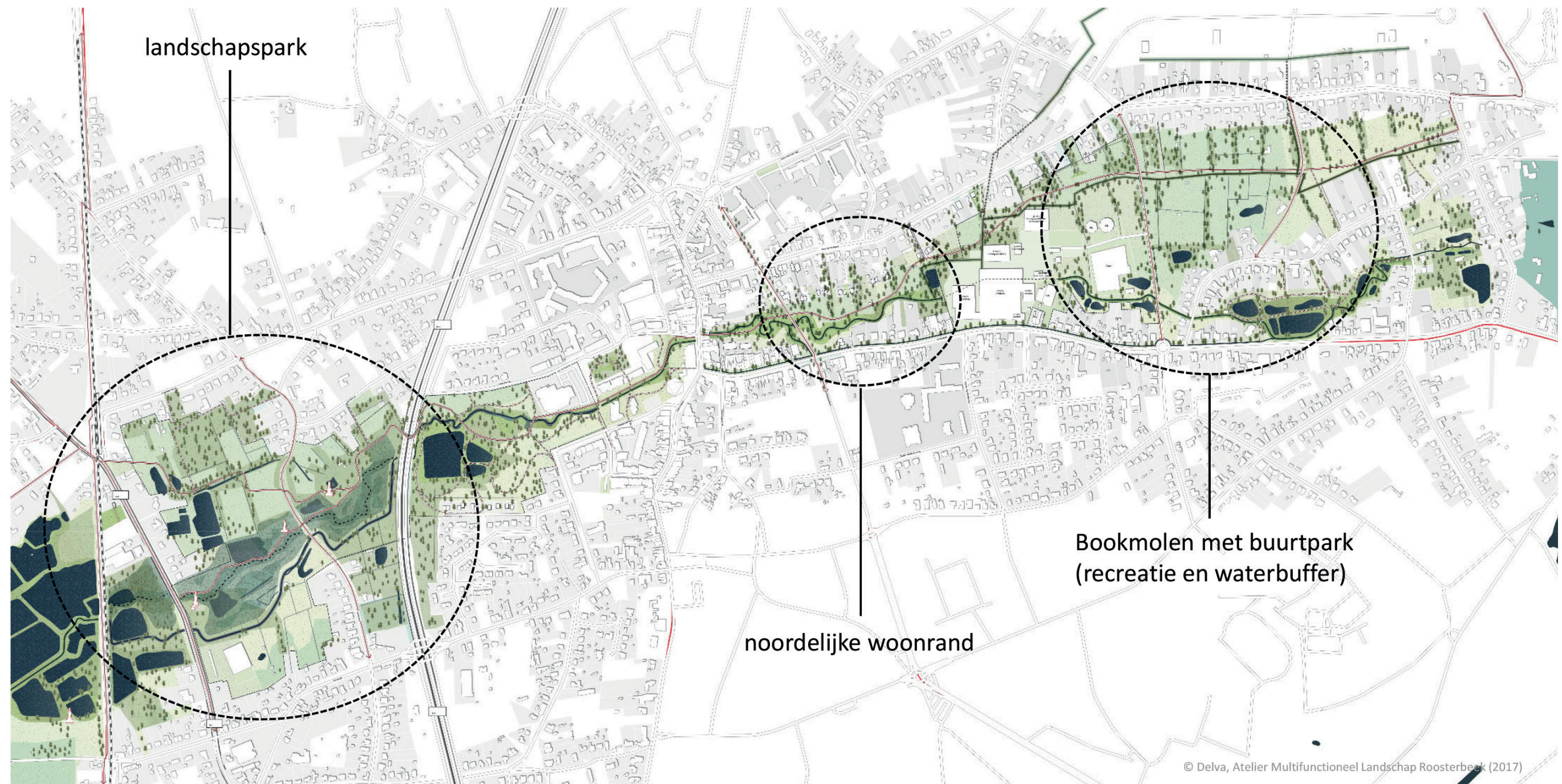
Welvaartseffect	Eenheid kwantiteit	Eenheid prijs	Kwantiteit	Prijs	Contante Waarde prijzen 2017
Inrichting buurtpark	ha	EUR/ha	1,50	20.000,00	30.000
Beheer & onderhoud buurtpark	% van aanlegkosten		0,03	30.000,00	23.400
Aanleg fietspad	km	EUR/km	3,60	12.000,00	43.200
Fietstunnel	aantal	EUR/stuk	1,00	1.000.000,00	1.000.000
Beheer & onderhoud fietspad+tunnel	% van aanlegkosten		0,03	1.043.200,00	813.696
Aanleg stuwen	aantal	EUR/stuk	2,00	600,00	1.200
Dijk aanpassen	m ³ grond	EUR/m ³	245,00	30,00	7.350
Talud vijver aanpassen	m ³ grond	EUR/m ³	3150,00	0,86	2.700
Beheer & onderhoud stuwen, grondlichamen	% van aanlegkosten		0,03	11.250,00	8.775
Totaal der kosten					1.930.321

Tabel I.2 Batens

Welvaartseffect	Eenheid kwantiteit	Eenheid prijs	Kwantiteit	Prijs	Contante Waarde prijzen 2017
Recreatieve bestedingen fietsers kolenroute	# bezoeken/jaar winst	winst op besteding per bezoek	6.700	0,23	36.739
Recreatieve beleving lokale parkbezoekers	# huishoudens Zonhoven	betalingsbereid heid per hh/jaar	8.407,5	11,33	2.297.127
Woongenot door de bewoners van de woningen die uitzien op het nieuwe park	# woningen op 400 meter afstand van het park	meerwaarde per woning in EUR	60,0	13.800,00	765.533
Comfortbaten fietsforenzen	# fietsuren per jaar	EUR/uur comfort	1.682	14,00	567.827
Verkeersveiligheidsbaten fietsforenzen: het vermijden van					1.380.894
ongelukken (materiele schade)	# ongelukken/jaar	EUR ums/ongeluk	1,452	8.622,84	301.987
gewonden	# gewonden/jaar	EUR/gewonde	0,212	52.829,64	269.625
dodelijks slachtoffes	# doden/jaar	EUR/dode	0,015	2.299.243,24	809.282
Vermeden waterschade aan woningen	# getroffen woningen * kans op overlast * afname naar rato bergingsvolume	schade/woning incident	0,009	15.000,00	3.276
Vermeden hinderschade	# hinderdagen * aantal gehinderden * kans op hinder * afname kans naar rato bergingsvolume	schade/ hinderdag/ inwoner	0,309	216,00	1.671

8. Landinrichtingsplan Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

Drie deelprojecten: landschapspark, Noordelijke woonrand, Bookmolen met Buurtpark

Nieuwsflash !

Projectvoorstel Multifunctioneel Landschap
Roosterbeek is opgenomen in de programmatie van
het Landinrichtingsproject De Wijers – deelproject
Roosterbeek-Mangelbeek van de Vlaamse
Landmaatschappij.

Realisatie lonkt !!!

onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek
PARTICIPATIEF ONTWERPEND ONDERZOEK ALS INSTRUMENT

Lessons learned – succes??

Efficiënt

Veel snelle info
Toetsing bij stakeholders en
eigenaren
> haalbaarheid!

Co-creatie

Samen nadenken en ontwerpen stimuleert
betrokkenheid en verhoogt engagement

Ontwerpend onderzoek
=
Oplossingsgerichte ACTIE!

Draagvlak

Bij lokaal bestuur
Bij betrokken eigenaren en beheerders
Bij de partners

Common ground

(vb. ESD)
Belangen en doelstellingen
komen dichterbij elkaar
Startbasis

Quotes

“Soms is het bestuur een grotere drempel dan de bewoners zelf bij het opmaken van een gezamenlijke vooruitstrevende visie.”

“Zoals in elk participatief traject halen we als ontwerper heel wat kennis en expertise uit de dialoog, waardoor visies gedragen en met meer diepgang kunnen ontwikkelen.”

Ward Verbakel, plusofficearchitects

Valkuilen...

Doordachte stakeholderanalyse is belangrijk!

FOCUS niet verliezen: project goed kaderen en doel duidelijk stellen

Aansturing: expertise van procesbegeleiders

Schep geen valse verwachtingen

Geef vrijheid!

eindvraag voor het publiek

Je bent eigenaar van een perceel bebouwd met een woning...
je vangt geruchten op over een nieuw ontwikkelingsproject dat zich zou
situeren in je achtertuin (letterlijk)...

Op welke manier zou je hierover geïnformeerd willen worden?
Wat zou jij zelf willen meedelen of bijdragen aan dit project?

dank u!

gebiedsontwikkeling@vlaanderen.be
<http://www.toplimburg.be>